

Majasaaren-Nuokkojen ulkoilualue

MAJASAAREN LUONTOPOLKU

Hamina kaupunki
Ympäristötoimi
2015

TERVETULOA MAJASAAREN LUONTOPOLULLE!

Luontopolku on merkitty maastoon keltaisin opastusmerkein. Polun pituus on 2,4 km.

Polku alkaa majan pihapiiristä, rastilta nro 1. Huomaa, että pihan laidalla oleva kyltti ohjaa luontopolun rastille nro 3 Kotilahden rantaa pitkin. Rastille nro 2 lähtee polku katoksen ja puuvajan välistä metsään päin.

Majasaaren luontopolulta pääsee myös kävelysiltaa pitkin Riisiön saaren luontopolulle.

Märät kalliot saattavat olla liukkaita, varo myös jyrkänteitä.

Älä häiritse luonnon rauhaa, äläkä muita retkeilijöitä.

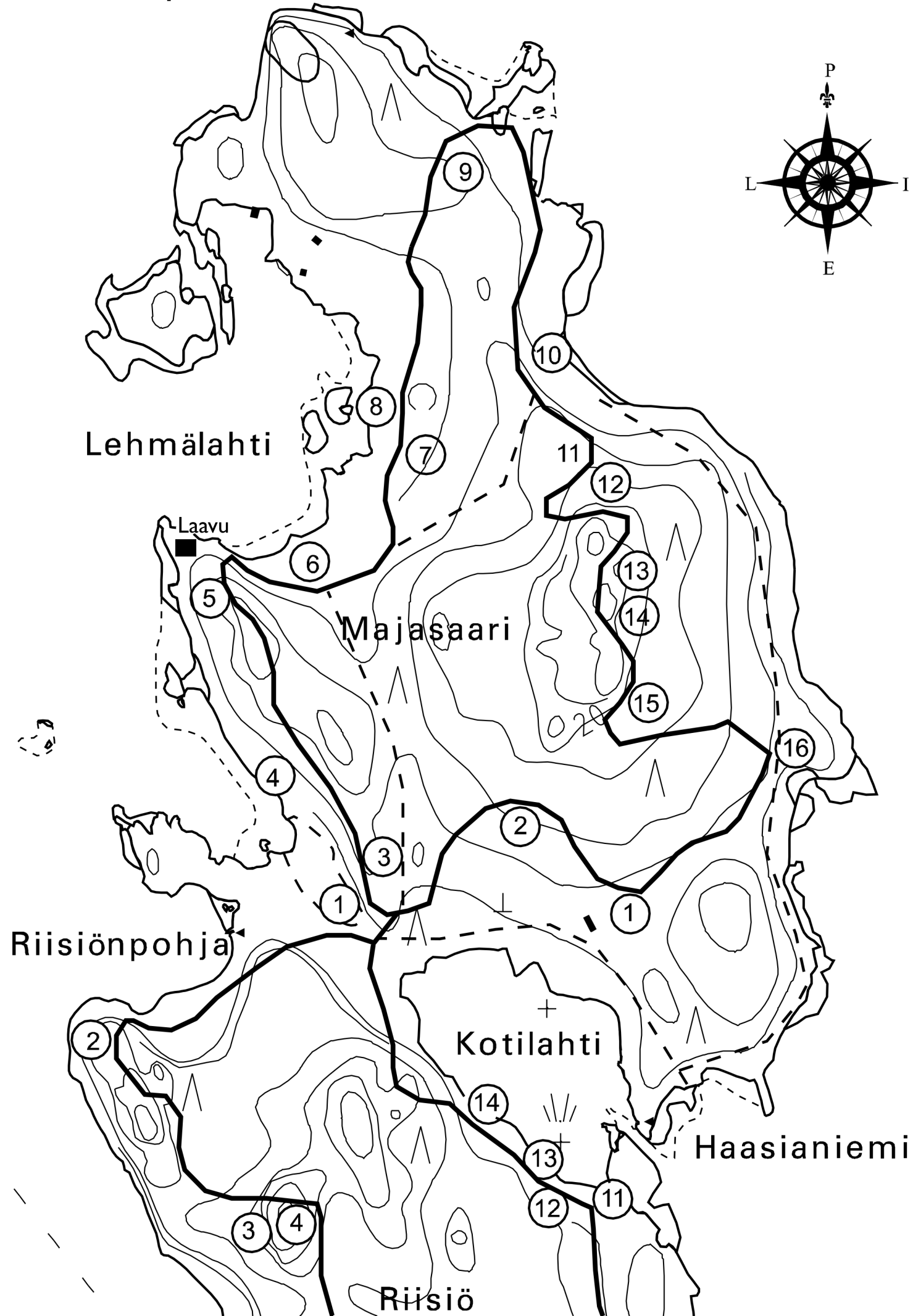
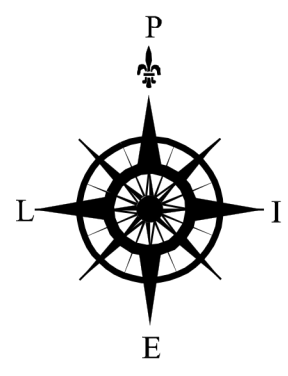
Liikkuessasi saaristossa ole varovainen, sillä toimit omalla vastuullasi.

Tämä kyltti ohjaa majan pihasta rastille nro 3.

200 m

--- RANTA- JA YHDYSPOLKU

MAJASAAREN LUONTOPOLKU

Osoite: Majasaari 160, Hamina

Karttakoordinaatit (majan pihapiiri):

N60° 27.8491'

E27° 13.5404'

Ylläpitäjät:

Vehkalahden Veneseura ry. ja

Haminan kaupunki / Ympäristötoimi

Puistokatu 2

49400 Hamina

p. (vaihde) 05 74 910

Hätätilanteessa soita yleiseen hätänumeroon 112

1. Majan ympäristö

Majan ympäristö on ollut asuttua 1900-luvun alkupuoliskolla. Vanhoja rakennuksia ei paikalla enää ole, saarella on ollut mm. navetta suurin piirtein nykyisen majan sijaintipaikalla. Aikanaan Majasaarella olleessa päärakennuksessa asui toisessa päässä metsänvartija perheineen ja toinen pää oli vierailijoiden käytössä. Päärakennuksen rauniot ovat noin 10 m länteen päin majasta.

Majasaaren nykyinen maja on valmistunut vuonna 2012 edellisen majarakennuksen palettua tulipalossa.

2. Metsän hakkuut

Kesällä 1989 tehtiin tuolloin Vehkalahden kunnan omistamilla Majasaaren, Riisiön ja Rullourin saarilla metsähakkuuta. Loput n. 25 saarta jätettiin käsittelemättä. Hakkuuta ei ulotettu rannoille eikä kallioille. Tältä alueelta poistettiin noin 70 % puustosta ja esim. vanhat komeat kuuset jätettiin.

3. Maankohoaminen

Maankohoamisen myötä Riisiö ja Majasaari ovat kasvamassa yhteen. Maa kohoaa noin 30 cm sadassa vuodessa. Yhteenkasvua edistää myös vesien rehevöitymisen myötä lisääntynyt ruohon kasvu.

Kävelysilta yhdistää Riisiön ja Majasaaren.

Majasaaren ja Riisiön välissä sijaitseva Kotilahti on **flada**. Fladalla tarkoitetaan maankohoamisen seurauksena lahdesta altaaksi muodostuva vesialuetta, joka on yhteydessä mereen yhden tai useamman vesiväylän tai salmen kautta. Majasaari ja Riisiö ovat siis kasvamassa yhteen maankohoamisen seurauksena.

Flada on luontodirektiivin liitteen I ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi (rannikon laguunit * 1150). Luonnontilaiset alle 10 ha suuruiset fladat ovat myös vesilain 2 luvun 11 §:llä suojeltu luontotyyppi.

Fladat ovat maailmalaajuisesti hyvin harvinainen luontotyyppi, jota esiintyy lähinnä Suomen ja Ruotsin rannikolla. Itäisellä Suomenlahdella ei ole kuin muutama flada. Kotilahti ei ole enää täysin luonnontilainen, mutta morfologian ja kasvillisuuden perusteella se on lähellä luonnontilaa. Kyseessä on erittäin arvokas ja Kaakkois-Suomen alueella hyvin harvinainen luontotyyppi.

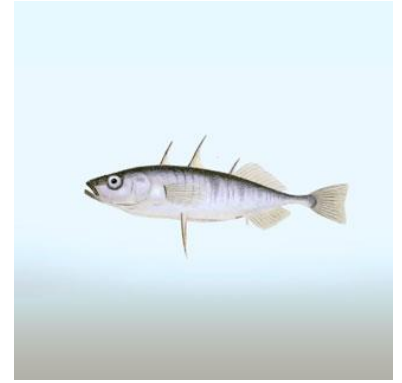
Kotilahdesta on löytynyt fladojen tyyppilajistoa mm. punanäkinpartaa, joka ilmentää lahden hyvää tilaa. Laji on taantunut voimakkaasti rannikollamme ja esiintyy nykyään hyvin harvassa lahdessa.

Kotilahti on flada.

4. Piikkikalan pyynti

1900-luvun alkupuoliskolla piikkikalan pyynti oli Majasaaren vesillä kalastavien tärkeä tulonlähde. Kalat myytiin maalliteollisuuden tarpeisiin ja esim. Haminassa oli piikkikalatehdas. Kalaa pyydettiin syksyllä pimeällä vesien jäädyttyä. Veneessä poltettiin soihtua, jonka valoon kalat hakeutuivat. Kalat pyydystettiin haaveilla. Yön saalis saattoi helposti ylittää 100 kiloa. Kolmipiikki on yksi piikkikalalaji. Sillä on selässään nimensä mukaisesti kolme piikkiruotoa (kuvat).

5. Rankourinmaat

Kalliolta avautuvat näkymät merialueelle. Kallioalueen korkein kohta on n. 13 m korkeudella merenpinnasta. Pohjoisessa näkyvät Rankourinmaat kuuluvat Majasaaren-Nuokkojen ulkoilualueeseen. Näille Pikkusaarille retkeilijöitä ei erityisesti ohjata, koska saarten kulutuskestävyys on heikko. Hyviä leiripaikkoja ovat sen sijaan Karjala ja Hietamaa. Taustalla näkyvät Summan sekä Neuvottoman Mäkelänkankaan tuulivoimalat.

Niemen kärjessä sijaitsee laavu, joka on vapaasti retkeilijöiden käytössä.

Näkymä kalliolta Haminan satamaan päin.

6. Korpimainen ikimetsä

Hakkuilta säästettiin 1989 kappale korpimaista ikikuusikkoa, joka tuulilta suojaisten sijaintinsa ansiosta voi säilyä pystyssä huonokuntoisenakin. Vanha metsä tarjoaa kasvupaikan lahottajasienille ja monille

harvinaistuville selkärangattomille. Alueella on paljon kaatuneita ja lahonneita puita. Lahoava puu on tärkeä osa luonnon kiertokulkua, jossa ravinteet palautuvat uuden kasvun käyttöön. Tähän luonnon jätteen käsittelyyn on erikoistunut laaja ja moninainen joukko eliöitä, jotka saavat kuolleesta puuaineksesta ravintonsa ja suojapaikkansa.

7. Metsän uudistuminen

Alueen huonokuntoinen kuusikko on hakattu 1989 ja jäljelle on jätetty mäntyä ja koivua, hakkuu on ns. siemenpuuasentoinen. Puiden kasvuunlähtö on alkanut hyvin, paikalla on paljon nuorta koivikkoa.

8. Lehmälahden linnustoa

Suojainen Lehmälahti tarjoaa elinympäristön mm. silkkiuikuille, tukkasotkille ja lokeille.

Lehmälahti

9. Muurahaiset

Metsänharvennushakkuut muuttivat olosuhteita muurahaisille edullisiksi, mistä on ollut seurauksena lukuisten uusien pesien syntyminen.

Kun nuori kuningatarmuurahainen on paritellut muutaman kuhnurin kanssa neitsytlennollaan, se suuntaa lentonsa kohti maata ja nykii siipensä irti. Sen jälkeen kuningatar kaivaa pesän ja munii sinne. Pian syntyvät ensimmäiset työläiset alkavat rakentaa kekoa kuningattaren kaivaman kuopan päälle. Keon kasvaminen nopeutuu uusien työläisten syntyessä ja lopulta se saattaa olla useita metrejä korkea.

10. Rantahietikko ja kangas

Hiekkarannat ja -kankaat ovat leiriytyjien mieleen, mutta samalla kasvillisuustyyppinä ne ovat vähiten kulutuskestäviä. Hietikolla kasvaa merinätkelmää ja rantavehettä, kankaalla variksenmarjaa ja mustikkaa. Alueen sammaleen peittämät kohdat ovat kaikkein herkimpiä kulumiselle.

Merinätkelmä on hernekasveihin kuuluva sinikukkainen monivuotinen ruohovartinen kasvi. Merinätkelmän rento ja kulmikas varsi voi kasvaa 80 cm pitkäksi. Lehdissä on kolmesta viiteen paria soikeita pikkulehdyköitä. Kukat ovat violetit, "purje" eli ylemmät terälehdet ovat tummempia kuin siivet ja venho. Merinätkelmä on myrkyllinen.

Rantavehettä on rannoilla ja tienpenkoilla kasvava tuulipölytteinen, monivuotinen, sinisävyinen heinäkasvi. Rantavehettä kasvaa 50–150 senttimetriä korkeaksi. Sen lehdet ovat harmaansinivihreät, kukinto kuivuu oljenkeltaiseksi.

merinätkelmä

rantavehettä

11. Katinlieko

Alueella on havaittu Katinliekoa, joka on maanpinnalla suikerteleva, vähän karvaisen näköinen kasvi, joka kuuluu saaristossa melko harvinaisiin liekoihin. Lieot ovat itiökasveja.

Katinlieon maassa suikerteleva vaaleanvihreä varsi kasvaa yli metrin pituiseksi. Päävarresta nousee pystyjä tai tyvestä kohenevia haarovia haaroja. Neulasmaiset lehdet ovat pitkäsuippuisia, karvakärkisiä, sirottavia tai varrenmyötäisiä ja sijaitsevat varressa ja haaroissa lähes kierteisesti. 1–4 cm pitkät itiötähkät sijaitsevat haarojen kärjissä yksittäin, pareittain tai kolmittain. Katinlieon kukinta osuu Suomessa kesä-syyskuuhun.

Katinlieko

12. Litorinakauden muinaisranta

Jääkauden jälkeen merenpinta oli nykyistä korkeammalla, viimeinen muinainen ranta- ja merivaihe oli litorinameri, jossa veden pinta ulottui Haminan saaristossa n. 30 m nykyistä merenrantaa ylemmäs. Maankohoamisen myötä ranta on siirtynyt ja vanhoja rantakivikoita löytyy nykyisen rannan ja ns. korkeimman rannan väliltä.

Litorinameri oli nykyistä Itämeren jonkin verran laajempi. Merivaihe on saanut nimensä litorinakotilosta, joka viihtyy suolaisessa vedessä. Litorinakaudella kotilo yleistyi koko Itämeren alueella. Nykyisin, suolapitoisuuden laskettua Tanskan salmien madalluttua maankohoamisen vaikutuksesta, litorinakotiloa tavataan lähinnä Tanskan Bornholmin eteläpuolella. Litorinamerta seurasi Post-Litorinameri eli nykyinen Itämeri.

Muinaisrantaa

13. Moroutuminen

Kivilajien rakenne, rapakivi ja mm. lämpötilanmuutokset aiheuttavat kallion pinnan rapautumista moroksi, vuorisoraksi. Moro on karu, joskin avokalliota parempi kasvupaikka.

14. Kalliokohokki

Alueella voi havaita kalliokohokkia, joka on jäkäläkössä kasvava pieni valkokukkainen, vähän sinivihreälehtinen kasvi. Moni- tai yksivuotinen kalliokohokki kasvaa 10–20 cm korkeaksi. Se on tyvestä asti haarova, pystytkö, kalju ja yleisväritykseltään sinivihreä. Lehdet vaihtelevat muodoltaan kapeanpuikeista soikeisiin. Kukinto on monikukkainen ja harsu, kukat ovat pieniä. Sekä kukan verhiö ja teriö ovat viisilehtisiä. Terälehdet ovat valkoisia. Suomessa kalliokohokki kukkii heinä-elokuussa. Hedelmä on kota.

Kalliokohokki

15. Sola ja luolat

Emokalliosta on irronnut lohkareita, jotka muodostavat solan ja luolia. Koska lohkareet ovat lähellä emäkalliota, on mahdollista, että ne ovat lähteneet liikkeelle vasta rantavaiheessa jään laajenemisvoiman vaikutuksesta.

16. Kapteeni A. Osipovin hauta

Vuoden 1918 keväällä kansalaissodan päättyessä Kotka-Hamina-alueella oli paljon punaisten puolella taistelleita, jotka pyrkivät Venäjälle. Haavoittunutta Savon rintaman päällikköä, kapteeni Aleksei Osipovia hoidettiin Majasaassa. Lähestyvää venettä luultiin valkoisten partioksi, joten kapteeni ja hänen hoitajansa tappoivat itsensä. Osipov haudattiin Majasaareen, myös hänen hoitajansa Maija Rasilaisen hauta on vieressä.

